

FOTO: BRANKA PAVIĆ BLAŽETIN

3. stranica

Tristo milijuna forinta za razvoj Odgojno-obrazovnog centra Miroslava Krležu u Pečuhu

90. bunjevačko prelo u Čavolju

6. stranica

Spomen-knjiga Židancev

11. stranica

„Županijski dan Hrvata 2019“

12. stranica

Obrazom u obraz, pogledom u pogled

Internet i pametni telefoni, messengeri i viberi, instagrami i chati, klikli i fajli, mejli i smajlići. Polafku ćemo zabiti normalno se pominati, knjige, novine štati, pjesme citirati, brojiti u glavi, kad umjesto nas, sve će znati kompići, telefoni, pametne ure, laptopi, svemirski heroji. Polafku se zabi, kako se obrnuti človiku, kako se ponašati pravilno i korektno. Ne ufamo se već gledati obrazom u obraz (morebit i zavolj dušnoga spoznanja), ne sprohadjamo već poglede, pogledom. Polafku će biti najsigurnije u sivoj, izoliranoj samoći zaškurene hiže. Na televiziji, internetu spolom nas gadjaju i ganjaju ločeste vistic, splašu nas bojem, raketami, bombami, silovanji, ubijanji, ptičjom gripom, krunskim virusom, dokle u medjuvrimentu medijske hijene jadaju nas s izabranimi izjavami nesposobnih političarova, stvarajući tako nonstop nezadovoljstvo, strah i frustraciju u narodu. I zato je bila osvježavajuća inicijativa kiseškoga Naturparka Irott-kő, kad su djelatnici uspjeli domamiti ljude na spravišće. Najprlje u Plajgoru, potom i u Hrvatskom Židanu, a u nastavku sve skupa još na trinaest naselji u okolici Kisega, u iskanju djundjova na večernji razgovori. Sjesti u krug, poslušati jedan drugoga, stare i mlade ki živu u jednoj zajednici, a jedva se najdu. Zamisao je saznati, što čini ljude gizzdavim u vlašćem selu, što smatraju svojim, specijalitetom, jedinstvenim u svojem domu, u užoj domovini. Slike su zbudjale čuti, dale uzroke i motive za razgovor. Rado smo kušali pogače i pečene jabuke, popili kupicu Jurišićeve krvi. Čuli smo jednostavne misli od jednostavnih ljudi, ne samo uz liniju kulture. Jesu li nam danas zvana narodne nošnje, folklor i tambure jednako važne pak i na ponos riči hrvatske? Razumimo li hrvatske grobne natpise, znamo li štoricu seoske tradicije? Imamo li u „Škrinji vridnosti“ produkte naših ljudi, ali samo ono sjaji, što drugi pišu o nami? Poštuj svoje! Rekli su nam i stariji, zato zgrabimo svaku priliku da i to ne zajde van iz mode. Skupasjesti, i pominati se, s iskrenim srcem i veseljem, lice u lice, fejs tu fejs...

Tiho

Glasnikov tjedan

Za razvoj Odgojno-obrazovnog centra Miroslava Krležu u Pečuhu, mađarska je vlada održavatelju spomenute ustanove osigurala iz proračuna 2019. godine sedamdeset milijuna forinta, a ovih dana iz proračuna za 2020. godinu dodatnih 300 milijuna forinta. Nadležni državni tajnik zadužen za vjerske i narodnosne veze u razgovorima iza zatvorenih vrata s predsjednikom Hrvatske državne samouprave i glasnogovornikom Hrvata u Mađarskom parlamentu dao je naznake potpore njihovim budućim zamislima. Između ostalog izjavio je „čelnici hrvatske zajednice imaju jedan zajednički plan, zajedničko promišljanje, što nije samo kratkoročno, ne dotiče samo jednu ili dvije stvari, nego cijelu zajednicu. Hrvatska zajednica ima vrlo mnogo takvih zadaća, kako Hrvatska državna samouprava tako i mjesne

samouprave, koje služe očuvanju zajednice. Siguran sam da odluke donesene prošle i prošlih godina, odnosno i ove godine, uistinu služe opstanku hrvatske zajednice. Najavio je da će vlada 2021. godine početi pomagati projekt obnove santovačkoga Hrvatskog vrtića i škole, ali se planiraju ulaganja i na drugim područjima „za koje u proteklim desetljećima nije bilo prilike, i o kojima se ni sanjati nije usudila hrvatska zajednica“.

U svojoj izjavi HDS-ov predsjednik kazao je između ostaloga da su razgovarali o proširenju i obnovi santovačke hrvatske odgojno-obrazovne ustanove u visini iznosa koji je dobila pečuska odgojno-obrazovna ustanova, te kako su tražili osiguranje potpore za dvije ustanove utemeljene 2018. godine: Kulturni centar bačkih Hrvata i Hrvatski metodički i pedagoški centar koji nisu ušli u automatizam financiranja te nisu dobili sredstva. Potrebna su i dodatna sredstva za završetak radova na obnovi Kulturnog centar bačkih Hrvata, a traženo je i to da se pomogne obnova odmarališta na otoku Pagu u Vlačićima.

Branka Pavić Blažetin

„Njavio je da će vlada 2021. godine početi pomagati projekt obnove santovačkoga Hrvatskog vrtića i škole.“

PRATITE MEDIJSKE PLATFORME MEDIJSKOG CENTRA CROATICA!

www.glasnik.hu
Tiskano izdanje Hrvatskoga glasnika – svakoga petka u Vašem domu. Čitajte i širite Hrvatski glasnik „oazu hrvatske pisane riječi u Mađarskoj!“

Facebook profil Hrvatski glasnik – dnevni tisak – budite obaviješteni prateći Hrvatski glasnik!

radio.croatia.hu – 24 sata glazbe, utorkom, četvrtkom i petkom od 18 sati radijske emisije s ponavljanjima drugoga dana u 10 sati!

Croatia TV - tjedni prilog!

Budite naši prijatelji, pratite Medijski centar Croatia i preko Facebookovih profila: Hrvatski glasnik; Radio Croatia; Croatia TV!

Tristo milijuna forinta za razvoj Odgojno-obrazovnog centra Miroslava Krležu u Pečuhu

Na konferenciji u Pečuhu održanoj 16. siječnja u HDS-ovim prostorijama, Hrvatskom domu u Pečuhu, državni tajnik Ureda premijera zadužen za vjerske i narodnosne veze Miklós Soltész kazao je da se u posljednjih deset godina upeterostručila vladina potpora narodnostima u Mađarskoj.

Govorio je o potporama Hrvatima u Mađarskoj i o predstojećim ulaganjima. Naglasio je da vlada vodi dosljednu narodnosnu politiku koja je urodila plodom kako na polju narodnog samoupravljanja tako i kod obrazovnih i kulturnih ustanova u održavanju narodnosnih samouprava.

Plod je to usklađenog rada kako narodnosnih glasnogovornika tako narodnosnih državnih samouprava i vlade.

Reče da je zahvaljujući dosljednoj narodnosnoj i odgojno-obrazovnoj politici sagrađeno novo Hrvatsko kazalište u Pečuhu i razvija se Školski centar Miroslava Krležu, čije je proširenje potrebno zbog velikoga broja učenika. Stoga je vlada lani za te potrebe dala 70 milijuna forinta, a kako je najavio, isti projekt potpomaže ove godine s dodatnih 300 milijuna forinta. Izgradnjom će se dobiti dodatnih 300 četvornih metara prostora. Radovi bi trebali završiti početkom rujna.

Najavio je da će vlada 2021. godine početi pomagati projekt obnove santovačkoga Hrvatskog vrtića i škole, ali se planiraju ulaganja i na drugim područjima „za koje u proteklim desetljećima nije bilo prilike, i o kojima se ni sanjati nije usudila hrvatska zajednica“.

HDS-ov predsjednik Ivan Gugan reče da je HDS-ov glavni cilj razvoj školstva, stoga je i važna vladina potpora. Glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga kazao je da su već počele pripreme proračuna za 2021. godinu. Cilj je ispuniti sadržajem kulturne ustanove koje su infrastrukturno ranijom vladinom potporom osnovane i razvijane. *Branka Pavić Blažetin*

Intervju

Razgovor s predsjednikom HDS-ove Skupštine Ivanom Guganom

Razgovarala: Branka Pavić Blažetin

U listopadu 2019. godine, točnije 28. listopada, utemeljen je novi saziv Skupštine Hrvatske državne samouprave, nakon održanih izbora za mjesne i narodnosne samouprave 13. listopada. Radi se o Skupštini koju čini 31 zastupnik, a između njih vi ste kao jedini kandidat izabran za predsjednika. Istu ste dužnost obnašali u mandatu od 2014. do 2019. godine. S koliko ste glasova izabrani?

– Iskreno rečeno, to nisam pratio, ali su mi poslije rekli da sam izabran jednoglasno tako da i sada i ovim putem zahvaljujem članovima Skupštine na potpori i na povjerenju te vjerujem kako ćemo uspješno i dobro surađivati.

Skupštinu čine zastupnici izabrani s dvije izborne liste i izabrani zastupnici s njih podržali su Vaš izbor.

– Pa što se tiče tih nekih pregovora nisam bio baš uključen u cijeli taj proces. Koliko sam onda saznao i čuo, druga lista, znači ne Savezova lista, nego ova druga lista, nije imala predsjedničkog kandidata, nego se razgovaralo o dopredsjedničkom mjestu, zapravo i na skupštini je postavljen zahtjev da se imenuju još dva dopredsjednika odnosno zamjenika predsjednika. Bio je zahtjev da to bude u punom statusu, što onda nije prihvaćeno, a

kada je prihvaćen Statut Hrvatske državne samouprave, onda smo naveli tek jednog zamjenika predsjednika, odnosno u ovom slučaju smo izabrali zamjenicu.

Kada ste prihvatili novi pravilnik? Na osnivačkoj skupštini? Na osnivačkoj je skupštini bilo prigovora da nacrt toga „Statuta“ prije sjednice nisu dobili svi zastupnici. Je li to istina?

– Nažalost, to se dogodilo, neću reći zbog greške, ne znam je li to dobra riječ. Naime, dobili smo informaciju, Ured Hrvatske državne samouprave, da će biti predaja vjerodajnica, dvadeset i osmog, i onda nekom greškom zastupnici nisu dobili navrijeme poziv za osnivačku sjednicu, nego tek zapravo istoga dana i možda se stoga nije moglo pripremiti, ali velim to nije greška Ureda Hrvatske državne samouprave jer osnivačku sjednicu saziva državno izborno povjerenstvo.

Na osnivačkoj sjednici se ne mora odmah prihvatiti Pravilnik o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave, osnivačka se sjednica može i drugačije voditi, a na sljedećoj se može prihvatiti Pravilnik o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave.

– Da, ali praksa je bila i zbog boljeg rada i bilo je logično, kao i dosad, da rad počnemo upravo ovako, prihvaćanjem Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave jer su se neke stvari mjenjale. Zakon određuje i rokove, devedeset dana od dana utemeljenja Skupštine. Evo upravo na sjednici Skupštine održanoj 25. siječnja Skupština je donijela odluku o još nekim važnim izmjenama i dopunama Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave, koje su predložili zastupnici.

‖ *Na prvoj je osnivačkoj sjednici određena struktura Skupštine, dužnosnici, broj odbora... Zašto je većina izglasovala jedno dopredsjedničko mjesto, zašto ne recimo dva, ili tri, koji su to razlozi koji su to vodili k tomu? Većinu u ovom sazivu imaju zastupnici s liste Saveza Hrvata, njih dvadeset i četvero, a šest zastupnika u Skupštinu ušlo je sa zajedničke liste udruga Hrvati – Horvátok i Čakavska katedra Šopron.*

– Pa ima više razloga. Jedan je možemo reći financijske prirode. Naime, zahtjev je bio da bude u punom statusu jedan dopredsjednik, ili dopredsjednik iz, tako mogu reći, iz Gradišća. Znamo da za gotovo trećinu povećan je broj zastupnika, sada Skupština ima 31 zastupnika, međutim financijski su uvjeti isti kao što su i bili. To bi bio jedan dodatan teret, s druge strane ne znam je li dobro da se podijeli da svaka regija dobije jednog dopredsjednika, mislim da to nije baš pametan put kojim bi trebalo ići.

‖ *Govorimo o dvije liste, je li možda ona lista koja je dobila dvije tisuće i nešto glasova, odnosno lista koja je dobila pet i pol tisuća, u političkom smislu trebala podijeliti ili imati dopredsjednika. Druga strana misli da bi trebala imati?!*

– Oni misle, ali tamo je konkretno rečeno da bi takva osoba dopredsjednika zastupala u prvom redu interese Gradišća. Zato sam rekao da to mislim nije dobro. Onda svaka regija može tražiti dopredsjednika ili zamjenika koji bi zastupao njihovu regiju i koji bi radio za tu regiju jer takva je bila ideja da bi taj dopredsjednik radio u Gradišću i radio za tamošnju zajednicu.

‖ *Vi imate sada jednog izabranog dopredsjednika, osobu s kojom ste radili proteklih pet godina, možemo reći da je Angela Šokac Marković Vaš izbor.*

– Da, apsolutno. Angela Šokac Marković osoba je koja je desetljećima bila u prosvjeti i aktivna je u društvenom životu, u civilnoj sferi, u samoupravi, što mjesnoj što državnoj, odnosno Skupštini. Ona je honorarni dopredsjednik. Što ne znači da se radi o punom statusu. Ne treba isto toliko da se obilazi cijelu Mađarsku kao ja koji sam u punom statusu i radim taj posao profesionalno. Angela Šokac Marković i dosad je bila velika pomoć meni u mom radu, a vjerujem i u radu Ureda HDS-a.

‖ *Koliko je odbora utemeljeno?*

– Razdvojen je dosadašnji Odbor za vjerska pitanja i za mladež, na dva posebna odbora. Vjerujem da će uspješno raditi i jedan i drugi. Bilo je i zbog toga kritike, zašto imamo posebno vjerski odbor, ali znamo da na tom polju imamo dosta problema. Nije odnos Crkve prema Hrvatima baš kakav oni zavređuju, tako da ćemo možda neke stvari promijeniti.

‖ *Hoće li biti i vanjskih članova Odbora?*

– Neće. Imamo više zastupnika. U odborima u kojima smo do sada, da kažem, imali deficit stručnjaka, kao što je Odbor za pravna pitanja, u njemu su sada članovi Skupštine ili sadašnji ili bivši načelnici koji dobro poznaju rad u ovakvim tijelima. U Odboru za financije također nije bilo do sada toliko stručnjaka, sada su članovi Odbora zastupnici Skupštine sa završenim ekonomskim fakultetom. Što se tiče plana rada, imali su i članovi Skupštine priliku poslati svoje prijedloge, kao i civilne udruge i mjesne samouprave. Bilo je više prijedloga od članova skupštinskih odbora, tako je Odbor za mladež predložio neke nove teme, jednako tako Odbor za vjerska pitanja... Ja osobno slažem se s njihovim prijedlozima, a Skupština će odlučiti. Tako Odbor za vjerska pitanja planira da se organizira jedan državni kamp svake godine u drugoj regiji da se tako okupi mladež koja će poslije na tom polju raditi. Planira okupiti i sve svećenike Hrvate i vjeroučitelje. Mislim da tu ima što dogovoriti, ideja je da se i hodočašće organizira za mladež svake godine u neko marijansko svetište, da se sudjeluje na hrvatskim svjetskim igrama, da se prikupe podatci nekih mladih ljudi koji eventualno žele aktivnije sudjelovati u društvenom životu Hrvata u Mađarskoj.

‖ *Kako Vi zamišljate daljnji rad Skupštine? Nastavlja se razvijanje kulturne autonomije, koji su zadatci pred nama, što još možemo preuzeti, utemeljiti infrastrukturno razvijati?*

– Mi smo prije pet godina na osnivačkoj sjednici tadašnje Skupštine, zapravo naveli širenje kulturne autonomije, da se utemelje kulturne ustanove u svim regijama. Manje-više to smo uspjeli, odnosno, mogu reći, svugdje gdje je bilo planirano, utemeljili smo ustanove, a s druge strane da u onim regijama gdje je već bilo ustanova, proširili njihov djelokrug. Možda bi se na tom moglo raditi i u ovom mandatu. Tu više prostora baš i ne vidim, a ni potrebe možda nema, da se na tome polju dalje radi. Mislim da bi više trebalo pozornosti posvetiti školstvu, odnosno situaciji oko položaja materinskog jezika. Po mom osobnom mišljenju u onim obiteljima gdje se govori hrvatski, to će se i dalje govoriti, međutim znamo da se ipak sve manje govori, i ulogu u očuvanju jezika sve više preuzimaju škole i tu bismo trebali uvesti neke drastične promjene. Tu bi Hrvatska državna samouprava trebala imati neku strategiju. Već smo razgovarali o tome da se s odgovarajućim stručnjacima sastanemo i da se počne razgovarati o izradbi strategije hrvatskog obrazovanja u Mađarskoj.

‖ *Jeste li zadovoljni položajem materinskoga jezika u ustanovama u HDS-ovu održavanju? Je li unutar njih istih vidite eroziju hrvatskoga jezika?*

– Mislim da na svim sferama u cijeloj hrvatskoj zajednici ima, kako ste maloprije rekli, erozija hrvatskoga jezika... Na tome radimo. Evo, nedavno je zasjeo Odbor za školstvo. Pozvao je na sastanak vodstvo Hrvatske škole „Miroslava Krleža“ iz Pečuha. Jedna od glavnih tema bilo je upravo to kako se može, nazovimo je tako, ojačati hrvatska komponenta u toj ustanovi. Pogledali smo kako možemo doći do toga. Prijedlog je da se imenuje jedan zamjenik ravnatelja koji će biti zadužen najviše za te stvari... Tu je pitanje novih udžbenika, nove smjernice, novi nastavni plan, položaj hrvatskoga školstva u Mađarskoj, ono na što mi možemo

utjecati. Naravno, nije odluka samo na nama, to će odlučiti i vlasti u Mađarskoj, nadležna ministarstva itd., međutim mi moramo potaknuti promjene. Tako da tu vidim najvažnije zadaće u ovom sazivu Samouprave.

▮ *Jačanje hrvatskoga školskog sustava u Mađarskoj?*

– Školskog sustava i preko toga pokušati usporiti gubljenje hrvatskoga jezika u cijeloj zajednici, tako naravno i u HDS-ovim ustanovama.

▮ *Razmišlja li se o preuzimanju još nekih škola. Trenutno HDS ima tri odgojno-obrazovne ustanove u svom održavanju?*

– Kada su prije desetak godina o tome govorili naši prethodnici, zastupnici tadašnje Skupštine Hrvatske državne samouprave, onda je bila zamisao da se u svim regijama utemelji jedno školsko središte. Nažalost, sada praktično imamo središta tek u četiri regije. U Zali i Podravini još nemamo, međutim i ne znam koliko je realno da ih tamo i bude. U Podravini je jako loša situacija u svim školama, i u Lukovišću, Starinu, Martincima. To što smo mogli napraviti, zahvaljujući dobroj volji i stručnom kadru, i nadam se da smo mogli pridonijeti da se u šeljinskoj školi koja će vjerojatno prije ili kasnije biti bazična škola za učenje hrvatskoga jezika, da tamo pokušamo stvoriti uvjete, ne znam je li to realno, vjerojatno nije realno da tu školu preuzme HDS, ali da pomognemo da se tamo uči hrvatski jezik na što boljoj razini. U Zali imamo praktično dvije škole, u Keresturu i Serdahelu, prije možda dvije godine bio sam nekoliko puta i na sastancima u Zali, kada je mjesna Hrvatska samouprava u Keresturu htjela preuzeti školu, pa su oni na kraju ipak odustali. Bio sam i na razgovoru u Serdahelu kada se ta tema potaknula tamo. Međutim, nije se išlo dalje. Tako da ne vidim neki velik interes da se tamo preuzme neka škola, ako ne neka mjesna Hrvatska samouprava, onda ni Državna samouprava.

▮ *Imamo primjer da jedna mjesna Hrvatska samouprava sama održava hrvatsku odgojno-obrazovnu ustanovu, to je koljnofska Hrvatska samouprava.*

– HDS je i u svojem programu naveo da apsolutno podržavamo takve inicijative. Kako sam rekao, ja sam bio i u Keresturu i Serdahelu, i tamo sam iznio po meni sve one pozitivne posljedice koje sam primijetio u Koljnofu, znači ja bih bio sretan kada bi se u Zali te dvije škole preuzele. Naravno, to je odluka voditelja, nastavnika, sela i same tamošnje hrvatske zajednice.

▮ *Kako Hrvatska državna samouprava, kao vrhovno političko tijelo Hrvata u Mađarskoj, može utjecati na položaj hrvatskoga školsva izvan škola koja su u HDS-ovu održavanju?*

– Tako da možemo pomoći, kao što sam rekao poticajem izradbe novih udžbenika, novim nastavnim uputnikom (kurikulum), utemeljili smo metodički centar koji ima zadaću pomoći školama, obilaziti, pitati kako se može pomoći, organizirati usavršavanja... Znači, na tome pokušamo raditi da se to izmijeni.

▮ *Uza školstvo, koja su još polja gdje će se jačati rad u nastupajućem razdoblju?*

– Što se tiče škola u HDS-ovu održavanju, pokušat ćemo ih infrastrukturno razvijati. U Sambotelu su za idućih pet do šest godina osigurani uvjeti rada. Daj Bože da za pet godina tamo pokrenemo i gimnaziju, onda ćemo trebati ponovna ulaganja za prostorije potrebne za srednju školu. Što se tiče Santova, dogovorili smo da će biti potpore za nastavak izgradnje druge faze.

Ona stara zgrada što smo dobili na korištenje od sela, to bismo mogli vratiti selu i onda bi u toj zgradi mogao biti i učenički dom, i učionice, i kuhinja i još mnogo toga. Dakle, to bi bilo jedno moderno zdanje. Što se tiče Pečuha, dobili smo potporu za proširenje ustanove, u novu zgradu bi se preselila gimnazija. Znači tu možemo najviše pomoći u infrastrukturi.

▮ *Zna li već Hrvatska državna samouprava s kojom će svotom, kojim proračunskim sredstvima gospodariti u sljedećoj godini?*

– Da. Imamo nacrt proračuna, ali on se tijekom godine mijenja u odnosu na sredstva koja dobivamo kroz godinu, sredstva iz raznih natječaja, sredstava dobivena za razvoj infrastrukture, sredstva za ostvarenje projekata...

▮ *Potpore ustanovama i medijima ostati će na istoj razini kao 2019. godine ili će biti nekih promjena?*

– Mi smo tražili potporu za povećanje potpore za sve ustanove. Ne samo mi nego i sve manjine koje imaju svoje ustanove. Jer su se razna davanja zaposlenika povećala, povećani su troškovi. Vidjet ćemo hoće li se to mijenjati. Početkom godine imali smo sastanak s voditeljima ustanova i onda smo dogovorili kako ćemo raspodijeliti institucionalni fond za 2020. godinu.

▮ *Je li HDS dobije jednu svotu u jednom iznosu za sve ustanove i onda Skupština ima pravo odrediti, donijeti odluku i prijedlogom zastupnika, koliko će sredstava dobiti koja ustanova, mediji?*

– Da. Otprilike da.

▮ *Otprilike, to znači da jedna ustanova jedne godine može dobiti 10 milijuna, druge godine trideset milijuna forinta za svoje djelovanje?*

– Pa nije to baš tako. Tu se otprilike zna koja ustanova koliko je potrošila prošle godine, dakle velike razlike neće biti ni ovaj put u odnosu na prošlogodišnji proračun. Naravno, ako neka ustanova ima takav plan i program za koji će trebati veća sredstva, onda se to može dogovoriti, ali velikih razlika nema, jer nažalost nismo ni dobili veća sredstva za Fond za ustanove.

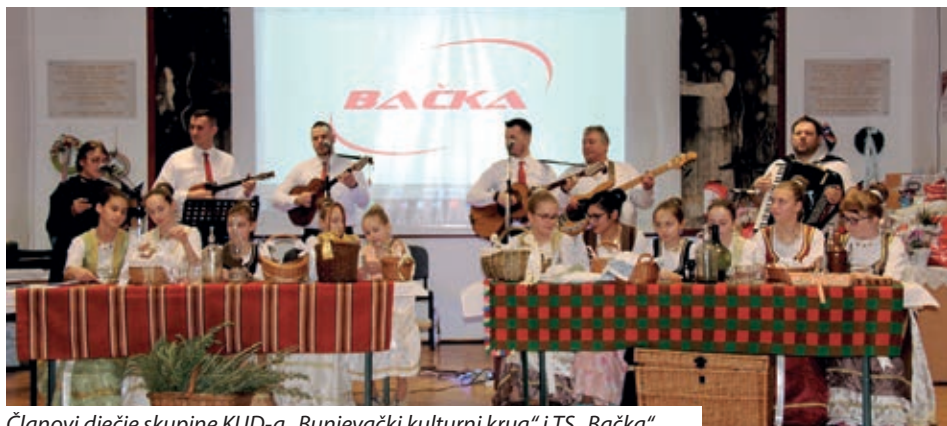
▮ *Ured HDS-a i Skupština dobili su desetak milijuna forinta više u odnosu na prošlu 2019. godinu.*

– Da. Točno sedam milijuna forinti. To su namjenska sredstva, od čega je 4 milijuna forinti namjenjeno za časopis Barátság, te 3 milijuna za časopis Zornicu što je ušlo od ove godine u državni automatizam. Ustanove na žalost nisu dobile više. Iako smo tražili povećanje, to ćemo tražiti i u sljedećem razdoblju, jer polako trebali bismo već predati neke ideje za iduću godinu što od nas očekuje Ured premijera, jer se već polako razmišlja o proračunu za iduću, 2021. godinu. Inzistirat ćemo na tome da se sredstva povećaju, zadnjih godina, evo, da ne govorim sad kontra civilnih udruga ili mjesnih samouprava, njima su se sredstva povećala u većoj mjeri, ali kažem Fond za ustanove nažalost nije dobio veću potporu od Vlade.

Za neke projekte i planove, programe pišu se natječaji tako da vjerujem da ne bi smjelo biti problema. Ono što je važno to je nastavak projekta iz prijašnjeg mandata kao što je završetak zgrade Kultrunog centar bačkih Hrvata, što bi trebalo biti završeno do ljeta 2020. godine, pitanje korištenja nekretnine sa strane HDS-a koja se nalazi u Vlašićima na otoku Pagu, jer sadašnji ugovor isteče u madatu ove Skupštine HDS-a. Pred nama je i značajno razdoblje na području zakonodavstva koje se odnosi na promjene Zakona o narodnostima i nadam se prihvaćanja naših sugestija po tom pitanju. Čeka nas dosta posla.

„Nek se znade da Bunjevac živi“

Jubilarno, 90. bunjevačko prelo u Čavolju

Članovi dječje skupine KUD-a „Bunjevački kulturni krug“ i TS „Bačka“

Drugim ovogodišnjim prelom u Bačkoj, koje je održano u subotu, 11. siječnja, u Čavolju, u organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave, polako se „zagrijava“ preljaska sezona pokladnog razdoblja. U mjesnom domu kulture i ove se godine okupilo više od 200 gostiju iz mjesta i okolnih naselja.

Pošto su okupljeni u pratnji garskoga tamburaškog sastava „Bačka“ zajedno otpjevali bunjevačku himnu „Kolo igra, tamburica svira“, u ime domaćina i organizatora okupljene je srdačno pozdravila novoizabrana predsjednica Hrvatske samouprave Zita Ostrogonac Kiss, voditeljica Bunjevačkoga kulturnog kruga. Ona je

uz ostalo naglasila da je ovogodišnje bunjevačko prelo jubilarno, 90., prisjećajući se da je hrvatski svećenik, pjesnik, pisac i autor brojnih kazališnih komada Ivan Petreš za prvo čavoljsko Prelo napisao i s bunjevačkom mladeži prikazao igrokaz „Dva bila Gavrana“.

Nakon pozdravnih riječi, u prigodnome kulturnom programu Čavoljska kulturna grupa prikazala je dio čavoljskoga bunjevačkog svatovca. Uz uvodne i popratne riječi Stane Gašparović Lörinc, umirovljene menadžerice Općega prosvjetnog središta, članovi dječje i odrasle folklorne skupine prikazali su opraštanje mladenke od roditelja, rodbine i prijatelja, razmjenjivanje darova mladoženje i mladenke, jабuke okićene ružmarinom i dukatima, odnosno muške košulje. Dodajmo dao je za ovu prigodu dvorana uljepšana izložbom fotografija iz prošlosti i sadašnjosti čavoljskih Hrvata Bunjevaca. Nakon prigodnoga programa zaigralo se zajedničko veliko kolo, a u nastavku večeri za dobro raspoloženje pobrinuo se Orkestar „Bačka“, pa je zabava potrajala do zore. S. B.

Stana Gašparović László i Zita Ostrogonac Kiss

Dio uzvanika i gostiju

Zajedničko kolo sudionika i gostiju

Aktivnosti Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, povodom početka hrvatskoga predsjedanja Vijećem Europske unije

Nova natpisna ploča Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu

Generalni konzul Drago Horvat s uglednicima javnog i političkog života

Čin otkrivanja nove natpisne ploče

Generalni konzulat Republike Hrvatske u Pečuhu, 14. siječnja priredio je otkrivanje nove natpisne ploče Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, u povodu početka predsjedanja Republike Hrvatske Vijećem Europske unije i 28. obljetnice priznanja Republike Hrvatske.

Uz pečuškoga gradonačelnika Attilu Péterffyja i predsjednika Skupštine Baranjske županije Lászlóa Órija, otvaranju su pribivali predstavnici javnog i političkog života Hrvata grada Pečuha i hrvatske zajednice u Mađarskoj. Oni su zajedno s generalnim konzulom Dragom Horvatom i njegovim suradnicima otkrili novu ploču.

Sutradan, 15. siječnja, također u organizaciji Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, priređeno je otvaranje izložbe Paške čipke, u Lapidariju Pečuške biskupije.

Paška čipka, izložba u Pečuhu

Kako donosi portal radiopag.hr povodom 28. obljetnice priznavanja Republike Hrvatske i početka predsjedanja Hrvatske Vijećem Europske unije, u organizaciji Generalnog konzulata Republike Hrvatske i Turističke zajednice grada Paga, u Lapidariju Pečuške biskupije 15. siječnja održana je izložba tradicijske kulturne baštine paške čipke, zaštićene kao nematerijalno kulturno blago pri UNESCO-u.

Jedinstvene izložke predstavili su Udruga paških čipkarica „Frane Budak“, Benediktinski samostan sv. Margarite i Jasna Magaš, paška čipkarica i predsjednica tamošnjega Gradskog vijeća, koja je pokazala način šivanja paške čipke.

Nazočnim su se posjetiteljima prigodnim govorom obratili Drago Horvat, generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu, Vesna Karavanić, ravnateljica paške Turističke zajednice, i Jasna Magaš, predsjednica tamošnjega Gradskog vijeća. Svečanost je započela himnama Hrvatske, Mađarske i EU-a u izvedbi Ženskoga pjevačkog zbora „August Šenoa“ iz Pečuha, a posebno su je uveličali paškim pučkim plesovima članovi KUD-a „Družina“ iz Paga.

Posjetitelji su uživali u izložbi, izloščima i fotografijama paškoga Fotokluba te gastronomskim slasticama otoka Paga, Paške sirane i Paške solane, poput paškog sira, skute, proizvodima Benediktinskog samostana sv. Margarite, baškotinima, štrikama, kolačićima, rafijolima, pandešpanju i paškoj travarici. Prikaz gastronomije pripremili su učenici ugostiteljskog usmjerenja Srednje škole Bartula Kašića iz Paga, Željka Hohnjec i David Grahovac. Drago Horvat, generalni konzul Republike Hrvatske, zahvalio je svima na gostovanju, iznimno zadovoljan održanom izložbom i prikazom, iskazao je divljenje paškoj nošnji i paškoj čipki.

Članovi KUD-a „Družina“ iz Paga

Branka Pavić Blažetin

Koncert hrvatskih crkvenih zborova u Dušniku

Misno slavlje predvodi santovački župnik Imre Polyák.

Bačinski Pjevački zbor „Ružmarin“

Hrvatska samouprava i Hrvatska vjerska zajednica rimokatoličke župe 28. prosinca u Dušniku suorganizirale su već redoviti Božićni koncert hrvatskih crkvenih zborova – posljednju priredbu bačkih Hrvata u 2019. godini. Umalo dvadeset godina ovaj susret, koji je pokrenula dugogodišnja predsjednica dušnočke Hrvatske samouprave Matija Mandić Goher, pridonosi njegovanju i očuvanju crkveno-vjerske i kulturne baštine, a uz to bunjevački, racki i šokački Hrvati u Bačkoj zajedno proslavljaju blagdan Božića i Nove godine.

Na ispraćaju stare i u iščekivanju nove godine Dušnočani i njihovi dragi gosti okupili su se u lijepo okićenoj župnoj crkvi da bi zajedno pribivali svečanomu misnom slavlju na hrvatskom jeziku. Posebnu pozornost zavređuju drvene jaslice što ih je izradio mjesni drvorezbar Nandor Frank, a koje su svake godine ukrašene živim borovim grančicama.

Misno slavlje u župnoj crkvi svetih Filipa i Jakova, kako je od samih početaka, i ove godine predvodio je santovački žup-

Pjevački zbor dušnočkih učenika

nik Imre Polyák, a svojim pjevanjem uljepšao santovački zbor u pratnji kantora Žolta Široka.

Nakon mise okupljene je uime organizatora pozdravila učiteljica Silvija Varga, te zahvalila prije svega santovačkom župniku, kantoru i zboru za sudjelovanje na misi na hrvatskom jeziku, te svim okupljenim hrvatskim zborovima na odazivu. Uslijedio je koncert pjevačkih zborova, a uza sudjelovanje gostujućih zborova iz Baje, Bačina, Kačmara, Santova i Kalače predstavili su se dječji pjevački zbor, crk-

veni zbor, Pjevački zbor „Pravi biser“ i „Izvorni pjevački zbor“ iz Dušnoka.

Na kraju mise sudionicima je zahvalila Matija Mandić Goher, a članove zborova pozvala na druženje. Tako je ono nastavljeno u mjesnom domu kulture zajedničkim ručkom, uz dobru kapljicu i domaće kolače.

S. B.

Trenutak za pjesmu

Šest redaka

Ti si me zvala u slađu smrt
a ja to neću

ja svoju smrt hoću gledati
hladno i sabrano kao što ona gleda
mene

kao da ne znam kako će ona na kraju
imati tvoje lice

Nikica Petrak

Crkveni zbor bajske crkve svetog Antuna Padovanskog

Zbog trih fileških tenorov rasprodani koncerti

Srebrni igrokaz nepozabljiv doživljaj u jeziku, glumi i „po arija“

Po ovoljetnoj slaboj ponudi teatarskoga doživljaja Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, človik se s pravom prisluškuje i u susjedstvu, kako izgleda repertoar igrokazačkih društav. U fileškoj kazališnoj grupi i ljetos se nismo razočarali. Za svoj 25. jubilarni spektakl su Filešci izabrali komediju u tri čini, iz pera americkanskoga pisca Kena Ludwiga u prevodu i režiji Petra Schweigera. Ljubav, prevara, ljubomora, nesporazumi su dilniki odličnoga kusića koji dostane čar i zbog hrvatsko-talijansko-francusko-ugarskoga jezičnoga mišunga, čemu se srićno pridružuje odlična gluma, zvanaredna mimika i rijetko vidjeni strasti. Za ovo sve se je isplatilo još jednoč stiskati med publikom u fileškoj Općinskoj „opernoj“ dvorani.

Pariz u tridesetimi ljeti, morebit je lipše izgledao nego danas, s Talijani, Ugri, Francuzi pak pravoda i s Hrvati, ki su se znali pokarati zavolj žen, batriti jedan drugoga u zgubitku, a i veseliti se novim pokoljenjem. A sam grad, kako u prošlosti tako i danas, bio i ostao nepokolebljivi obožavatelj umjetnosti. Tako nije ni čudno da u hotelskoj sobi Henri Saunders, menedžer koncertov (Štefan Prikosović) planira i dogovara kultni koncert velikih imen

Jedan od smišnih momentov

toga razdoblja, a gdo bi mu bio drugi saveznik u ovom poslu, nego zet, odnosno amaterski pjevač Maks (Benedikt Kuzmić). Simo se onda očekuje jedan od najpoznatijih svitskih pjevačev, talijanski tenor Tito Mirelli (Štefan Buzanić) ki sa svojom ženom Marijom (Bernadeta Jesch) oblikuje pravi talijanski hižni par. S temperamentom, smišnom talijanskom intonacijom hrvatskih riči, gorućimi pogledi i gibi, naglimi pokreti u jadu i ljubavi. Njev fantastični duet gustokrat nacrtu smih na obraz publike. Mladi udvarač Titove kćerke i ugarski tenor Korči Nemeth (David Čuković) skoro je do savršenstva izučio izgovor ugarskih niskih glasov a, e kot i beshrabro, splašeno ponašanje u pogibeli, da se ne otkrije njeva ljubav s Mimi Mirelli (Štefanie Fazekaš). Mlada dama raspolaže takovom mimikom u igri da ako bi gledali samo nje lice prez ijedne riči, i onda bi se raspuknuli od smiha. To se odnosi i na Štefana Buzanića ki se ovput predstavi u još jednoj ulozi, drugoga Talijana, hotelskoga zaposlenika koga bi mogli pravoda nutrahititi i na mjesto star-tenora. Glas ima isti, ako je već Talijan, a lice je toliko spodobno tenoru da i sama hižna družica, kot i ruska ljubavnica, diva sopranistica Tatjana Racon (Verena Varga) po neko-

Tri tenori (sliva) Štefan Buzanić, David Čuković i Benedikt Kuzmić

liko ljet nevidjenja misli da pred njom stoji originalni Tito Mirelli. Kako izajti iz ove šlamastike, skokom blizu koncerta, da sve štima, svi budu zadovoljni i da i spektakl uspije i donese hasni? Pitanje je to menedžera koncertov ki u paniki je sklon izgubiti i glavu, ali svenek dojde rješenje i odlučni nastup rodjaka, zeta ki na kraju predstave med trimi tenori si najde vridno mjesto. Glumačka sedmica ne samo oduševi u ovoj predstavi nego i prikazuje svoju neutišivu i neminovnu ljubav prema igrokazanju i preskrajnu volju ter smisao za humor. Tenore je užitak slušati na koncertu, a u finalu još jednoč se predstavljaju najvažniji elementi komedije u trku. Gledališće prepuno, smih na licu, ovacije i burni aplauz su okrunili šest domaćih predstavov i jedan nastup u Beču. Ki nikako ne kani izostaviti filešku glazbenu i teatarsku atrakciju, ima zadnju šansu u Stinjake projti pogledati ov zvanaredni igrokaz, 29. februara, u subotu. Dame i gospodo, ovo je „koncert“ koji se jednostavno ne propušća... *Tiho*

Na kraju jubilarne predstave društvo

Svečano obilježen simbolični početak predsjedanja Republike Hrvatske Vijećem Europske unije i Dan međunarodnoga priznanja Republike Hrvatske

Dana 15. siječnja 2020. vezivanjem hrvatske kravate na kip Nasmiješenog policajca, i u Budimpešti je javno obilježen početak predsjedanja Republike Hrvatske Vijećem Europske unije. Hrvatsku su kravatu zajedno postavili ministrica pravosuđa Mađarske Judit Varga i veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrić. Istoga je dana u večernjim satima u rezidenciji hrvatskoga veleposlanika svečanim primanjem obilježen Dan međunarodnog priznanja Republike Hrvatske i mirne reintegracije Podunavlja te početak hrvatskoga predsjedanja Vijećem Europske unije. Na događajima su među inima pribivali glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban te mnogi Hrvati iz Mađarske.

U sklopu poticaja „Kravata kao hrvatski brend“ javno je obilježen početak predsjedanja Republike Hrvatske Vijećem Europske unije. Inače, vezivanje kravata na spomenike gesta je koju već više od dva desetljeća, ostvarujući zamisao Marijana Bušića, provodi Academia Cravatica, središnja ustanova u svijetu koja je posvećena proučavanju, čuvanju i unaprjeđivanju kravate kao hrvatske i svjetske baštine. Nakon intoniranja hrvatske i mađarske himne, te „Ode radosti“, himne Europske unije, nazočnima se obratio veleposlanik Mladen Andrić. On je zahvalio svima na dolasku i izrazio osobitu čast što se ovim simboličnim činom, postavljanjem hrvatske kravate i u Mađarskoj, obilježava početak predsjedanja Republike Hrvatske Vijećem Europske unije 2020. godine. Naglasio je da u današnjemu dinamičnom svijetu slogan predsjedanja odražava smjer angažmana Hrvatske prema „Snažnoj Europi u svijetu punom izazova“. Potom je zajedno s ministricom pravosuđa Mađarske Juditom Varga zavezao hrvatsku kravatu na kip „Nasmiješenog policajca“, koji se nalazi u srcu mađarskoga glavnoga grada, na uglu Ulice Zrínyi i Ulice Október 6. Obraćajući se okupljenima, ministrica Varga prenijela je kako i Mađarska dijeli krilaticu hrvatskog predsjedanja i četiri istaknuta prioriteta, što svjedoči ne samo o zemljopisnoj povezanosti dviju država nego i o zajedničkom načinu razmišljanja. Podsjetila je da je prije devet godina moto mađarskog predsjedanja EU-om također bio usmjeren potrebi jačanja Unije, te kako su uzajamno osnaženje i suradnja država članica Europske unije danas potrebni više nego ikada, te je dodala da se suradnja Republike Hrvatske i Mađarske ostvaruje na brojnim područjima, primjerice u izgradnji Hrvatskog kazališta u Pečuhu. Tijekom priredbe hošigovci su okupljenima dijelili vrećice lavande i licitarska srca Hrvatske turističke zajednice, te Kraševe slatkiše.

Ministrica Judit Varga i hrvatski veleposlanik Mladen Andrić vežu hrvatsku kravatu.

Generalni konzul Drago Horvat, glasnogovornik Jozo Solga i počasni konzul Republike Hrvatske dr. Atila Kos

Istoga dana u večernjim satima u rezidenciji Veleposlanstva Republike Hrvatske u Mađarskoj svečanim je primanjem obilježen simbolični početak predsjedanja Republike Hrvatske Vijećem Europske unije, Dan međunarodnoga priznanja Republike Hrvatske i mirne reintegracije Podunavlja. Hrvatska rotirajuće šestomjesečno predsjedanje Vijećem Europske unije preuzima od Finske, i predaje Njemačkoj. „U unapređenju svake države prioritetno je dinamična modernizacija, a Republika Hrvatska sada se ponosi ne samo postignućem članstva nego i izazovom te odgovornosti koordiniranja i predsjedanja Vijećem Europske unije“, rekao je u svome prigodnom govoru među ostalom hrvatski veleposlanik Mladen Andrić. Veleposlanik Finske Markku Virri govorio je o tome da je Finska već treći put predsjedala Vijećem EU-a, tijekom kojeg su imali istaknute ciljeve, no razumljivo je da sve nisu mogli ostvariti. Rad nastavlja nova zemlja članica, stoga mu je i čast pribivati simboličnoj primopredaji predsjedanja Republike Hrvatske. Dodao je kako je uvjeren da će zasigurno i Republika Hrvatska u sljedećih šest mjeseci biti na razini zadaće. Pri kraju nazočnima se obratio i državni tajnik za poslove EU-a pri Ministarstvu pravosuđa Mađarske Attila Steiner. Također je izrazio svoje zadovoljstvo nazočnosti na svečanome primanju, i zahvalio veleposlaniku Virriju na predsjedanju. Kako reče, Republika Hrvatska zasigurno će pokazati umijeće usklađivanja i putokaza za vrijeme predsjedanja. Podsjetio je da za vrijeme predsjedanja Mađarske, upravo njezinim zalaganjem zaključen je pristup Republike Hrvatske Europskoj uniji. Dodao je da Hrvatska u toj nimalo laganoj zadaći može računati na potporu Mađarske. U sklopu svečanoga primanja prikazan je promidžbeni film o Hrvatskom predsjedanju.

Kristina Goher

Predstavljena Spomen-knjiga Židancev

„Budimo gizdavi na to ča imamo, budimo gizdavi na našu prošlost, i čuvajmo sve, ča je naše!“

„Budimo gizdavi na to ča imamo, budimo gizdavi na našu prošlost, i čuvajmo sve, ča je naše! To su nam bile naše misli, kad smo začeli načinjati ovu knjigu 2017. ljeta... i vidite sada je imamo...“, rekla je u uvodu predstavljanja knjige Jadranka Tóth, ka je koordinirala djelo na dokumentarnom albumu sa slikama, koji je još lani pred božićnimi svetki zašao u ruke ne samo domaćim stanovnikom nego i svim onim ki jur zdavno ne stanuju u Hrvatskom Židanu.

Urednici i knjige

U nabito punoj dvorani Kulturnoga doma, vridni sadržaju izdanja *Képeskönyv. Horvátzsidány múltja képekben / Spomen-knjiga. Fotografije iz prošlosti Židana*, goste je primila izložba ne samo s fotografijami nego i s brojnim dugovanji iz prošlosti. Sviće su gorile uz stari molitvenik i svi su mogli imati tu čut da su na pragu kulturnoga centra stupili na neki potajni način u židansku prošlost. U tom su pomagale i stare jačke u izvedbi Židanskih tamburašev, muške klape i brojalice ter povidajke u prikazanju dice. U ime uredništva, Petra Horvata, Kristine Tóth, Žužane Horvat, Mirjane Šteiner, Marijane Lagler-Farkaš i Kristijana Čenara, ki su misece i ljeta dugo neumorno djelali na skupljanju, izbiranju fotografijov i sastavljanju slikovite židanske kronike, Jadranka Tóth se je zahvalila svim stanovnikom ki su svoje, brižno čuvane, familijarne fotografije na prvu rič podilili s ekipom. Isto tako je upućena i zahvala Hrvatskoj samoupravi Hrvatskoga Židana ka je osigurala materijalnu pozadinu za izlaženje ove vridne knjige.

Znatilježna publika je i skupa jačila

Kako je rečeno, prošlost je zašla pod povećalo i fotografije su dopeljale sve diozimatelje do začudjenja, koliko bogatstvo je najpr došlo na fotografija od židanskih stanov, a prik njih kako je dokumentirana dragocjena hištorija sela: ulice, ljudi, mozaiki selskoga žitka, generacije, tradicije, nošnje, crikveni dogodjaji, hodočašća, krstidbe, prvo pričješćanje, bermanje, svadbe i pokopi, meštrije, kolarstvo, bognarstvo, svinjokolje, ognjobranske aktivnosti, regrute, katanstvo, obrazovanje i odgoj u čuvarnici i školi, kultura i šport, motoristi, nogometaši, kiritofi, igrokazanje, kulturne grupe... Mnoštvo ljudi, žitki i obrazi, živi i pokojni. Kroz otprta vrata su urednici pokucali u prošlost i skupa su izbrali ki kipici će zajti na stranic. Izbor gluši do 1970. ljeta, a najstarija slika

Jadranka Tóth pri pozdravni riči

FOTO: LASZLO LENKEY

potječe iz 1902. ljeta. Svako poglavlje sadrži kratki dvojezični opis o običaji, pripetenji, objašnjenji, a velika je vridnost, što pod fotografijami pišu se i imena, a na neki mjesti i ljeta. Spomen-knjiga od 417 slik, tiskana u Izdavačkoj kući Croatica u Budimpešti, vjerni je putokaz one stvarnosti, što su djelomično jur izgubili, daleko za sobom ostavile najnovije židanske generacije, ali na ov način na jednom mjestu i na 136 stranic još je spašena, obdjelana i prilagodjena za novo pokoljenje. Najvjerojatnije, ovoj izabranoj kolekciji črno-bijelih fotografijov bi se iskreno veselio i Lajoš Brigović, selski kronikaš, slikar i grafičar kot i kolekcionar jur na pokoju, ki je desetljeća dugo fotografirao, ovjekovječio, skupljao i zabilježio židanske motive, orudalja, priredbe i nepozabljive momente i za budućnost.

Tiho

Javna tribina i „Županijski dan Hrvata 2019“ u Brlobašu

KUD Podravina

U organizaciji Hrvatske samouprave Šomođske županije, u Brlobašu je 18. prosinca 2019. godine priređena javna tribina i „Županijski dan Hrvata 2019“. U tamošnjem domu kulture okupilo se stotinjak zainteresiranih građana, u prvom redu zastupnici hrvatskih samouprava u Šomođskoj županiji. U toj županiji na listopadskim izborima 2019. godine utemeljeno je trinaest mjesnih hrvatskih samouprava te Županijska hrvatska samouprava. Tročlana zastupnička hrvatska samoupravna tijela utemeljena su u Atadu, Bojevu, Brlobašu, Daranju, Dombolu, Tomašinu, Izvaru, Rasinji, Kapošvaru, Novom Selu, Potonji, a peteročlana zas-

Pavo Gadanić, dobitnik Odličja „Za Hrvate“, sa suprugom Janom

tupnička tijela u Barči i Lukovišću. Broj osoba u hrvatskome biračkom popisu na županijskoj razini na dan izbora bio je 936. Glasovanju je u toj županiji pristupilo 696 birača. Biralo se i za zastupnike hrvatskih samouprava u spomenutim naseljima i sedam zastupnika Hrvatske samouprave Šomođske županije s jedne liste, županijske liste Saveza Hrvata u Mađarskoj koja je dobila 640 glasova (7 naselja). Imena izabranih vijećnika: Bunyevác Józsefné, Csende Jánosné, József Dudás, Klára Kovács, János Pavlekovic, Sebestyén Tiborné, Béla Szilágyi. Oni su na sjednici održanoj 28. listopada 2019. godine utemeljili Hrvatsku samoupravu Šomođske županije, a za predsjednicu izabrali Jelicu Čende (Csende Jánosné), a za dopredsjednicu Klaru Kovač (Klára Kovács).

U Brlobašu održani program, ističu organizatori, ostvario se i s potporom Ureda Predsjednika vlade, udruge Zajednica podrav-

skih Hrvata, Hrvatskoga kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Đuretin“, Zaklade Zornica, Saveza Hrvata u Mađarskoj, brlobaške Seoske i Hrvatske samouprave.

U mjesnoj crkvi pod zaštitom svetog Ilije, održana je sveta misa na hrvatskom jeziku koju je služio svećenik Gabrijel Barić. U mjesnom domu kulture nakon mise slijedila je svečana sjednica Hrvatske samouprave Šomođske županije, u sklopu koje je njezina predsjednica izvijestila o ovogodišnjem radu, što su ga jednoglasno prihvatili svi zastupnici. Svečana je sjednica ujedno bila i javna tribina. Na njoj nije bilo pitanja. Predsjednik barčanskoga maloregijskoga udruženja Tamás Reiz zahvalio je nazočnima na potpori radu udruženja te reče da će novoselskom dudašu, majstoru narodne umjetnosti Pavi Gadaniću biti dodijeljeno odličje na Danu Šomođske županije.

Glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, koji je također pribivao sjednici i javnoj tribini Hrvatske samouprave Šomođske županije, dobio je riječ te je nazočnima zahvalio na podršci kandidatima za zastupnike hrvatskih samouprava na listopadskim samoupravnim izborima, čestitajući izabranim zastupnicima. Predložio je nazočnim hrvatskim zastupnicima da na dnevni red svojih sjednica stave i pripreme za popis pučanstva 2021. Naglasio je da će njegove brojke uveliko odrediti i političko djelovanje hrvatskoga narodnosnog života u nastupajućem desetljeću. Osvrnuo se i na svjetski Euharistijski kongres koji će se 2020. održati u Budimpešti, te pozvao predstavnike hrvatskih samouprava i civilnih udruga u županiji da mu se s programima priključe. Reče da je Mađarski parlament 2020. godinu proglasio Godinom Zrinskog, pjesnika i bana Nikole Zrinskoga, te predložio uključivanje i sudjelovanje u nizu programa koji će se odvijati u državi tijekom godine. Kazao je da od siječnja do lipnja 2020. godine Republika Hrvatska predsjedava Vijećem Europske unije, što je bitno političko postignuće te predložio sudjelovanje u nizu programa koji će se odvijati u Mađarskoj. Dodao je da je na poticaj Interparlamentarne unije potaknuto utemeljenje i obilježavanje Dana hrvatsko-mađarskog prijateljstva, koji će biti prvi put obilježen 2020. godine.

O radu i djelatnosti te financijskim okvirima djelovanja Hrvatske samouprave Šomođske županije u 2019. godini, više ćemo pisati u idućim brojevima Hrvatskoga glasnika. Toliko da je ona, po riječima predsjednice, u 2019. godini gospodarila otprilike s 12 milijuna forinta.

Slijedila je urudžba odličja Hrvatske samouprave Šomođske županije. Ove je godine to odličje dodijeljeno novoselskom dudašu Pavi Gadaniću, koji je u društvu supruge Jane primio spomenuto odličje. Radi se o Odličju „Za Hrvate“, Nagradi „Za istaknutu djelatnost na području hrvatske kulture u Šomođskoj županiji“ Pavi Gadaniću.

Slijedio je kulturni program pod nazivom „Darovi Duha Svetoga“ uz prikaz čitanke za krizmanike „Darovi Duha Svetoga“ koju je uredila Milica Klaić Taradija, te uz nastup barčanskog KUD-a Podravina i njegova pratećeg Orkestra „Vizin“, uz plesničicu i zajedničku večeru te podjelu darova koje je nazočnima donijelo došašće...

Branka Pavić Blažetin

Mala stranica

Međunarodni dan života – prva veljačka nedjelja

Pravo na život zajamčeno je Općim proglasom o pravima čovjeka. Prva je to sveobuhvatna isprava zaštite ljudskih prava koju je proglasila jedna opća međunarodna organizacija. Proglasila ju je Opća skupština Ujedinjenih naroda još 1948. godine. Svakog čovjeka vrednujemo kao osobu i volimo takvoga kakav jest – bez obzira na njegovo fizičko ili intelektualno, zdravstveno stanje i bez obzira na njegove osobine. Dobro bi bilo krenuti najprije od samoga sebe, stati i razmisliti koliko mi zapravo cijenimo vlastiti i tuđi život te kako da ga što bolje i cjelovitije živimo. Prihvatimo i teške trenutke jer su dio naše osobne izgradnje u bolje i jače osobe.

Glasnikov „glazbeni kutak“

Vanna – Ivana Vrdoljak

Ivana Vrdoljak – Vanna poznata je hrvatska pop-pjevačica rođena 1. rujna 1970. godine u Koprivnici, s djevojačkim prezimenom Ranilović. U rodnome gradu polazila je osnovnu i glazbenu, a nakon toga i srednju ekonomsku školu. Godine 1989. upisala je smjer engleski i francuski jezik s književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Majka dvoje djece. Često piše glazbu, a i tekst za svoje pjesme. Glazbena joj je karijera započela u svojoj 10. godini otpjevavši pjesmu „Yesterday“ na smotri mladih talenata. Među brojnim nagradama za pjesmu „Tek je 12 sati“, u samo nekoliko dana osvajala Porine za najbolju izvedbu skupine s vokalom i najbolji videospot godine, 1995. godine postaje uspješnicom „Da ti nisam bila dovoljna“ te osvaja Porin za hit godine, 2002. godine s pjesmom „Živi kako znaš“ osvaja najbolju vokalnu izvedbu. Lani se javila s novim studijskim albumom pod naslovom „Izmiješane boje“ koji sadrži u najvećem broju svoje autorske pjesme.

Za pametne i pametnice

PRONAĐI DVA POTPUNO JEDNAKA SNJEGOVIĆA.

PORUKA TJEDNA

Uvijek budi svoj(a), nitko to ne može učiniti umjesto tebe!

Razgovaralo se o problemima narodnosnog odgoja i obrazovanja

Ravnateljica Hrvatskoga pedagoškog i metodičkog centra Žanet Vörös 8. siječnja u Hrvatskome kulturno-prosvjetnog zavodu „Stipan Blažetin“ sastala se s hrvatskim učiteljicama pomurskih škola. Na sastanak su se odazvale učiteljice iz serdahelske Hrvatske osnovne škole „Katarina Zrinski“ i keresturske Hrvatske osnovne škole „Nikola Zrinski“. Ravnateljica Centra govorila je o ciljevima i planovima nove ustanove Hrvatske državne samouprave, te proslila pedagoge za suradnju poradi razvoja hrvatskoga školstva.

Hrvatska državna samouprava krajem 2018. godine donijela je odluku o utemeljenju Hrvatskoga pedagoškog i metodičkog centra kako bi nova ustanova usklađivala djelovanje hrvatskih narodnosnih odgojno-obrazovnih ustanova u Mađarskoj, te im pružala stručnu pomoć na raznim područjima odgoja i obrazovanja. Od travnja prošle godine za ravnateljicu ustanove izabrana je Žanet Vörös, bivša profesorica Hrvatske osnovne škole i gimnazije Miroslava Krleže, a od siječnja 2020. godine u ustanovi je zaposlena u pola statusa još jedna suradnica, Anica Popović Biczak, kojoj se pedagozi također mogu obratiti, a jednako tako i višoj savjetnici za školstvo dr. Timei Bockovac. Nova ravnateljica od ove školske godine započela je obilaziti hrvatske školske ustanove po regijama kako bi stupila u dodir s pedagogima, porazgovarala s njima o aktualnim problemima, njihovim molbama, zamislima. Prvi susret s pomurskim pedagogima bio je zapravo informativnog značaja, ravnateljica se željela i osobno povezati s njima, poslušati njihove probleme, ideje i prijedloge. Izvijestila ih je o ciljevima i planovima novog Centra, među kojima su izradba strategije narodnosnoga hrvatskog školstva, jezična i metodička usavršavanja za nastavnike, izradba novih udžbenika u dogovoru s nastavnicima iz prakse i s metodičkim stručnjacima, znanstvenicima, mjerenje općega stanja poznavanja narodnosnog jezika u školama, uvođenje mjerenja jezične razine učenika, suradnja s raznim pedagoškim ustanovama u matičnoj domovini i unutar zemlje, izradba suvremenih alternativnih metoda u poučavanju djece i dr. Govorila je i o tome da je u tijeku uputnička kurikularna reforma i upravo će ovoga mjeseca imati radne sastanke u svezi s time. Prema informacijama mijenjat će se ustroj pojedinih predmeta, smanjit će se broj ukupnih sati i bit će još raznih promjena na temelju kojih će trebati izraditi smjernice narodnosnog odgoja i obrazovanja, odnosno okvirne programe, pitanje je i to kako će smanjivanje ukupnih sati utjecati na podučavanje narodnosnog jezika.

U Zalskoj županiji u tri naselja djeluje osnovna škola s predmetnom nastavom hrvatskoga jezika (Boršfa, Kerestur, Serdahel), a nema nijedne ustanove s dvojezičnim programom. Učiteljice koje predaju hrvatski jezik većinom su dobi između 50 i 60 godina, s velikim iskustvom. Na sastanku su iskreno govorile o poteškoćama podučavanja narodnosnog jezika i općenito o pedagoškom radu. Spomenule su teškoću nemotiviranosti djece, kao uzrok navele su zastarjele udžbenike iz kojih se već i ne može učiti u ustanovama s predmetnom nastavom, jer djeca stižu gotovo s nula znanja narodnosnog jezika. Ovaj je problem već nazočan više od deset godina. Smatraju da u školama s predmetnom nastavom hrvatskog jezika trebalo bi se koristiti

Žanet Vörös, ravnateljica Hrvatskoga pedagoškog i metodičkog centra

sličnim udžbenicima kao što se rabe kod drugih stranih jezika, ali dopunjena s nekim sadržajima povijesti, književnosti Hrvata u Mađarskoj, odnosno matične domovine. Jednako tako vrlo nedostaju priručnici, nastavna pomagala, učiteljicama preostaje samo fotokopiranje, preuzimanje materijala s interneta. Smatraju da uz motiviranje djece, treba motivirati i roditelje da podupiru svoju djecu u učenju, a smatraju da bi se to moglo postići tako da bi pri kraju godine djeci bilo obvezatno polaganje jezičnog ispita odgovarajućega stupnja, a na osnovi toga učenici s vrlo dobrim rezultatima mogli bi nositi bodove za upis u srednje škole. Ravnateljica Vörös zapisivala je sve primjedbe, prijedloge nastavnika, reče da što se tiče izradbe udžbenika vjerojatno će prednost imati škole s predmetnom nastavom hrvatskoga jezika jer zna se

da je to dugogodišnji problem kod njih. Nakon sastanka ravnateljica Centra za naš tjednik rekla je ovo:

– Prije nego što sam počela raditi u Centru, kao profesorica i sama sam bila sudionica hrvatske nastave i uočila razne probleme općenito u nastavi, a i u nastavi hrvatskoga jezika. Mislim da je sada važno u prvom redu da se točno izmjeri znanje jezika, znači da se napravi mjerenje jezične razine kod učenika, inače to propisuje i nacionalna strategija za narodnosti, a to je molba i održavatelja. Na taj način možemo doći do bitnih, objektivnih podataka, da se zna kolika je ta dvojezičnost, koliko se radi o materinskom jeziku ili već ne. Ako verbalna komunikacija, funkcionalna uporaba jezika nedostaje, onda trebamo nekako drukčije pristupiti, drukčije izraditi udžbenike, uključiti druge metode da bi se postigli bolji rezultati. Ako želimo uznapredovati školstvo, onda treba krenuti od temeljnih programa, programe treba prilagoditi sadašnjemu stanju i približiti učenicima. Vidim da su problemi u raznim regijama manje-više isti, nastavnicima nedostaju priručnici, pomoćni materijali, udžbenici, naravno to stoji, jer neki udžbenici nisu bili prerađeni više godina. Meni se čini da su u najtežoj situaciji škole s predmetnom nastavom hrvatskoga jezika, zato je i Hrvatska državna samouprava na mnogim forumima naglasila da će one imati prioritete u izradbi udžbenika.

Na pitanje hoće li se Centar baviti i problemom nedostatka hrvatskoga pedagoškog kadra koji je u zadnje vrijeme velik problem, odgovorila je ovo:

– Nastavnički poziv nije bio baš nikada privlačan, a u zadnje vrijeme pogotovo nije. Mislim da narodnosna politika radi na tome da tu statistiku popravi. Povećanjem narodnosnog dodatka narodnosni su učitelji nešto bolje plaćeni, uvedena je vrijedna narodnosna stipendija kod studenata koji se školuju za narodnosne odgojiteljice, učitelje ili profesore, i nadamo se da će to biti poticaj, motivacija za mlade, pa će se za nekoliko godina riješiti taj problem.

beta

Sjednica HDS-ova Odbora za odgoj i obrazovanje

Sukladno odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave, predsjednik Odbora za odgoj i obrazovanje Joso Ostrogonac sazvaio je sjednicu koja je održana 15. siječnja 2020. godine u budimpeštanskoj sjedištu Hrvatske državne samouprave. Sjednici, uz članove Odbora (predsjednik Ostrogonac, zamjenica predsjednika Anica Popović Biczak i dr. Žuža Meršić), pribivali su HDS-ov predsjednik Ivan Gugan, zamjenica HDS-ova predsjednika Angela Šokac Marković, dr. Timea Bockovac, savjetnica pri HDS-ovoj Skupštini za odgoj i obrazovanje, Zsanett Vörös, ravnateljica Hrvatskoga pedagoškog i metodičkog centra, Gabor Györfvári, ravnatelj Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža“, te brojni drugi pedagozi naših škola i novinari.

Raspravljalo se o deset točaka dnevnoga reda: 1) Prijedlog i prihvaćanje Proračuna Hrvatske državne samouprave, ureda, ustanova i medija za 2020; 2) Izmjene i dopune Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave; 3) Usvajanje odluke o nadnevku i mjestu upisa djece u obrazovnim ustanovama u održavanju Hrvatske državne samouprave; 4) Usvajanje odluke o zatvaranju (zbog općenitog čišćenja) u ustanovama predškolskog odgoja u održavanju Hrvatske državne samouprave; 5) Usvajanje odluke o upisnom području Hrvatskog vrtića i osnovne škole „Mate Meršić Miloradić“; 6) Usvajanje odluke o raspisivanju natječaja za popunu radnoga mjesta ravnatelja Hrvatskog vrtića i osnovne škole „Mate Meršić Miloradić“; 7) Rasprava o nadzoru Vladina ureda Baranjske županije u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krleže; 8) Rasprava o Državnim kampovima hrvatskoga jezika i kulture; 9) Rasprava o croatiadama, a) Nagradni likovni natječaj, b) Kviz hrvatskoga jezika; 10) Razno.

Sjednicu je vodio predsjednik Odbora Joso Ostrogonac.

Sjednici, između ostalih, pribivala je i Zsanett Vörös, ravnateljica Hrvatskoga pedagoškog i metodičkog centra.

Branka Pavić Blažetin

Zamjenik narodnosnoga pravobranitelja posjetio Filozofski fakultet Sveučilišta u Pečuhu

Zamjenik narodnosnoga pravobranitelja sudjelovao je na stručnom sastanku s kolegama u svezi s više istraživanja koja su u tijeku. Tijekom posjeta susreo se s predstojnicima i djelatnicima Katedre za germanistiku i kroatistiku.

Zamjenik narodnosnoga pravobranitelja još lani u ime svog ureda pokrenuo je istraživanje u svezi s provedbom zakona o nacionalnim manjinama glede prava o pravilnoj uporabi narodnosnog jezika pri upisu u matičnu knjigu i uporabe imena zajednice.

U prvoj fazi istraživanja vezana uz prava korištenja narodnosnog osobnog imena i imena zajednice, zamjenik pravobranitelja zatražio je izvještaj od državnih narodnosnih samouprava, Saveza državnih narodnosnih samouprava i od Parlamentarnog odbora za narodnosti o dosadašnjim iskustvima,

o mogućim poteškoćama, o konkretnim problemima od strane narodnosnih zajednica, o molbama i prijedlozima. Zamjenik pravobranitelja na temelju pristiglih izvješća u svezi s oba područja potražio je mjerodavna vladina tijela i tijela javne uprave.

Zamjenik pravobranitelja smatrao je važnim i to da se tijekom istraživanja upozna i sa specijalnim znanstvenim pristupom, stoga je zatražio izvještaj i od predstavnika filoloških znanosti o općim iskustvima u svezi s uporabom osobnog imena i imena zajednice u krugu narodnosne zajednice, o možebitnim poteškoćama. Zamolio je da na temelju svojih znanstvenih radova predstave s kakvim konkretnim problemima su se sreli, odnosno kakve molbe ili stručne prijedloge imaju. Zamjenik pravobranitelja smatra da se istraživanje ne može okončati bez upoznavanja mišljenja predstavnika filološke znanosti.

- mcc -

Dr. sc. Erzsébet Sándor Szalayné u razgovoru s dr. Timeom Bockovac i dr. sc. Stjepanom Blažetinom

XVII. Kiseška „Maligan tura“

Broj pred naslovom kaže da se ov kiseški običaj čvrsto drži na noga. Pred sedamnaestimi ljeti kada su Hrvati u Kisegu odlučili pomoć vinaru Matiji Štefaniću u trgadbi grojza, gospodar pozvao ih je na kušanje novoga vina, i to prvu subotu novoga ljeta. Put do „vinarske tvrdjave“ ali pelja uz pivnice kiseških planina, tako su turisti pozvani bili na „grijanje“ u neke, gосто-

primstvo pružene stare-nove pivnice, garaže. Pišačenje u zimskom minusu, podupirano jilom i pilom kiseških vinara, je do danas tradicija nastala u organiziranju mjesne Hrvatske samouprave. Tako je to bilo i ljetos, kada su se pobirači grojza strefili na prvoj štaciji zimskoga susreta u pivnici farnika Vilmoša Harangozova. Druženje se je začelo novoljetnim čestitkama uz kolači i pilom prostrtoga stola. Iz Štajrićeve i Farkašove garaže došla je sve veselija grupa u Avarovu i Kalmanovu pivnicu u Mohašu. Domaće kobasice, pašteta s ocvarki, hrenovke/biršljinci, sir s raznovrsnim povrćem nudili su sigurnost za kušanje vinskih kapljic. Nažalost, ljetosnje grozdace napale su divlje svinje i srne, tako da su vinari ovoga kraja slabiji urodjaj/plod imali. U vjetrenoj tišini, na suhom lišću šušnjali su koraci pišačev med kiseški brigi. Prik Pogana stigla je četa u Štefanićevo vinariju kade im je Vlašićev i Šteinerov

„trio“ nudio muzičko raspoloženje uz faširane falate i Štefanićevo vino. Neki autom, a hrabriji piše su krenuli k domu već u zvjezdanoj škurini. Veselo druženje će se nastaviti u hrvatskom balu kamo je sve vinare pozvao Šandor Petković u ime peljačtva Hrvatske samouprave Kisega.

Marija Fülöp Huljev

BUDIMPEŠTA

Hrvatska samouprava XVIII. okruga, na čelu s predsjednicom Marijom Srakić Mareljin, 8. veljače 2020. od 17 sati, u Domu „Béla Kondor“ (XVIII. okrug, Kondor Béla stny. 8) priređuje pokladnu veselicu „Marin dan“. Na priredbi nastupa budimpeštanska Hrvatska izvorna folklorna skupina, koja ujedno otvara godinu i nadolazeće priredbe.

Hrvatska samouprava Male Pešte poziva na uobičajenu Pokladnu veselicu pod krinkama, koja će biti 15. veljače 2020. od 18 do 23 sata, u prostorijama Općeprosvjetnog doma (XIX. okrug, Teleki u. 50). Svira vrbovečki Tamburaški sastav „Svita“.

HRVATSKI ŽIDAN

Po dugoj pauzi, sad jur po četvrti put, organiziraju Hrvatski bal Seosa samouprava i Hrvatska samouprava dotičnoga naselja, 1. februara, u subotu, kamo vas srdačno čekaju i pozivaju. U Domu kulture od 18 uri se primaju gosti, u 19 uri je svečano otvaranje bala s folklornim programom HKD-a „Veseli Gradišćanci“ iz Unde. Svira Tamburaški sastav Šetnja.

ANDZABEG

Hrvatska samouprava toga grada 15. veljače 2020. od 19 sati imat će svoj redoviti Racki bal s naramkom, u Općeprosvjetnom domu „Gyula Szepes“ (Alsó u. 9). U kulturnom programu nastupa erčinska Plesna skupina „Zorica“ i Pjevački zbor „Jorgovani“, te domaća grupa „Igraj kolo“. Na balu svira tukuljski sastav Kolo. Ulaznica je 3000 Ft. Organizatori rado primaju darove za tombolu. Podrobnije informacije i rezervacija stola kod Agice Weselović 06 20 371 6566.

OBAVIJEST

Budimpeštanska Hrvatska samouprava te Udruga Hrvata grada Budimpešte i njezine okolice organizirat će autobus, bude li za to dovoljan broj zainteresiranih, na Bajske maškare. Riječ je o starom bunjevačkom običaju koji će se prvi put održati 22. veljače 2020. u Baji. Rok je prijave do 5. veljače ove godine. Podrobnije informacije o programu i putovanju od Eve Ispanović na tel. broju 06 70 931 3001.

BARANJA

Udruga baranjskih Hrvata organizira trodnevno hodočašće u svetište Gospe Trsatske. Polazak je 9., a povratak 11. svibnja 2020.

Program:

9. svibnja (subota): posjet Zagrebu, put u Selce, zauzimanje smještaja,

10. svibnja (nedjelja): put u Rijeku, blagdan svetišta na Trsatu,

11. svibnja (ponedjeljak): povratak, usput posjet izvoru Jane, smještaj u Hotelu Slaven***, polupansion (doručak, večera švedski stol). Cijena: 70 eura.

Prijave do kraja veljače, uplatom 35 eura (predujam za hotel).

Za detaljnije informacije: 06 20 398 0514.

POGAN

Hrvatska referatura Pečuške biskupije i poganska Hrvatska samouprava priređuju svetu misu, blagoslov svijeca i blagoslov grla 1. veljače 2020. Sveta misa, koju će predvoditi vlč. Augustin Darnai, biskupski povjerenik za Hrvate, počinje u 14.30 u mjesnoj rimokatoličkoj crkvi.